

Charakterystyka przykładowego systemu grupowych testów psychometrycznych¹

Uwagi wstępne

W klasycznej postaci są to zadania wymagające papieru i ołówka oraz czasami komputera, często w formie testów wielokrotnego wyboru. Są one tak ułożone, by określić wrodzone zdolności oraz zachowanie w różnych sytuacjach. Uzyskiwane wyniki są porównywane z tym, jak inni ludzie wykonali ten test w przeszłości. Testy są często stosowane w powiązaniu z innymi metodami selekcyjnymi. Przeważnie nie są od nich ważniejsze. Jednakże są one często używane przed wywiadem: należy uzyskać określony wynik, by móc brać udział w dalszym postępowaniu selekcyjnym.

Coraz częściej stosowane są też testy komputerowe. Komputer może być zaprogramowany na mierzenie określonej cechy lub wielu cech u kandydatów.

Komputery wykorzystywane są w różny sposób przy ocenie przydatności kandydata do pracy: stosowane są przy układaniu i ocenianiu typowych testów psychologicznych. Umożliwiają przeprowadzenie selekcji oraz ułatwiają sterowanie jej przebiegiem. Niekiedy testy komputerowe to proste przeniesienie wersji papierowej testu na postać elektroniczną. Stosowane jest również tzw. „inteligentne testowanie”: wówczas kolejne pytania zdawane kandydatowi zależą od wcześniej udzielanych przez niego odpowiedzi. (Przy tradycyjnej formie testu zbyt łatwe zadania działają demotywująco na najzdolniejszych, zbyt trudne powodują frustrację u mniej zdolnych. Sytuacji takich można uniknąć przy zastosowaniu technologii informatycznej.) Testy komputerowe poszerzają możliwości badań poprzez wprowadzenie koloru, ruchu, dźwięku i czasu w procesie diagnozowania. Testy komputerowe zapewniają większą pewność obliczeń, jednak nie każda forma testu nadaje się do elektronicznego podsumowywania wyników.

Możliwości i podstawowe funkcje systemu

Prezentowany system umożliwia m.in.:

- Wspomaganie prowadzenia selekcji do różnych zawodów i stanowisk pracy, w tym kierowców i pilotów;
- Dokonywanie oceny obciążenia psychicznego i zmęczenia w trakcie wykonywania określonych zadań;
- Wspomaganie diagnozy psychologicznej osobowości i sprawności umysłowej;
- Wspomaganie poradnictwa zawodowego i wychowawczego.

Bazą sprzętową systemu są komputery personalne. System można instalować w pojedynczym komputerze lub w dowolnej sieci lokalnej. Niektóre z testów wymagają dodatkowego zainstalowania joysticka lub pióra świetlnego.

System posiada następujące funkcje:

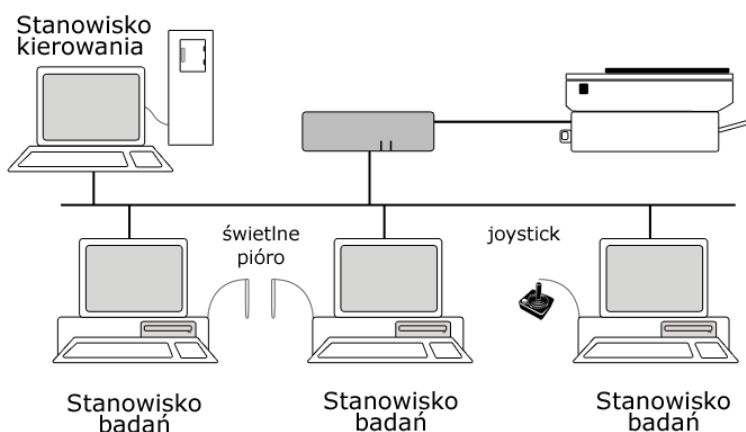
- **Zlecenie badań** – Funkcja służy do zadania testu lub ich zestawu na stanowisko badań, ustalenia parametrów dla testu (np. testu, czasu trwania lub tempa pracy) i wprowadzenia lub odczytania z bazy danych personalnych osoby badanej.
- **Przegląd wyników** – Stworzono możliwość uruchamiania na poszczególnych stanowiskach kolejnego testu po przejrzaniu przez operatora wyników testu bieżącego lub bez takiego przeglądu.
- **Przegląd zadań** – Podgląd stanu badań na poszczególnych stanowiskach.
- **Przegląd bazy** – Przegląd wyników wcześniej przeprowadzonych badań z możliwością ich wydruku.

¹ Koncepcja systemu została opracowana przez prof. Jana Terelaka i autora niniejszej informacji. System został wprowadzony do eksploatacji użytkowej w Wojskowym Instytucie Medycyny Lotniczej.

Charakterystyka przykładowego systemu grupowych testów psychometrycznych

- **Manager wydruków** – Drukowanie na bieżąco wyników zakończonych testów, bez „zakłócania” bieżących badań, tzn. w trybie wielozadaniowości i wieloużytkownikowości.
- **Generacja norm** – wygenerowanie nowych norm na podstawie zgromadzonych wyników badań. System wymaga w tym celu co najmniej 100 wyników badań. Funkcja ta umożliwia także wydruk wpisanych lub obliczonych norm. Nowo obliczone normy stają się obowiązujące po akceptacji operatora systemu.
- **Tworzenie zestawu /baterii/ testów** – Tworzenie określonych zestawów testów.

BAZA SPRZĘTOWA SYSTEMU GRUPOWYCH BADAŃ PSYCHOLOGICZNYCH

Rysunek 1. Baza sprzętowa systemu grupowych badań psychologicznych

Wybrane testy systemu

Poniżej podano przeznaczenie kilka testów z początkowej wersji systemu², było ich łącznie 21.

- *Tablice Liczbowe*: Badanie sprawności percepcyjnej w zakresie funkcji: szybkości spostrzegania, podzielności uwagi, pamięci operacyjnej, a także koordynacji wzrokowo-ruchowej.
- *Test Bourdona*: Badanie podzielności i koncentracji uwagi, szybkości śledzenia wzrokowego.
- *Test Arytmetyczny Kraepelina*: Badanie tempa pracy i wydolności umysłowej oraz zmęczenia w warunkach monotonii. Wymaga długotrwałej koncentracji uwagi.
- *Czas Reakcji Prostej*: Pomiar czasu reakcji prostej (CRT), tzn. czasu potrzebnego do rozpoczęcia aktu reagowania motorycznego po spostrzeżeniu bodźca.
- *Czas Reakcji z Wyborem*: Czas reakcji z wyborem (CRW) jest to czas potrzebny do spostrzeżenia bodźca, jego zidentyfikowania i podjęcia decyzji o wyborze sposobu reakcji motorycznej na właściwy bodziec.
- *Test Krzyżowy - Koordynacji Wzrokowo-Ruchowej*: Badanie ogólnej sprawności psychomotorycznej obejmującej takie jej funkcje jak: koordynacja wzrokowo-ruchowa, spostrzegawczość, koncentracja i przetrzutność uwagi oraz odporność na zmęczenie.

² Strukturę testu, procedurę badania oraz wskaźniki pomiaru opisano w książce: Marek Cieciora, Podstawy technologii informacyjnych z przykładami zastosowań, Vizja Press&IT, Warszawa 2006.

Charakterystyka przykładowego systemu grupowych testów psychometrycznych

- *Test Piórkowskiego - Koordynacji Wzrokowo-Ruchowej*: Pomiar szybkości reakcji psychomotorycznej w tempie narzuconym bądź swobodnym, w zakresie spostrzegawczości i podzielności uwagi oraz koordynacji wzrokowo-ruchowej.
- *Test Percepcji - Stosunków Przestrzennych*: Badanie wyobraźni przestrzennej oraz rozumowania na formach przestrzennych.
- *Test Trackingu - Koordynacji Wzrokowo-Ruchowej*: Ocena procesu koordynacji wzrokowo-ruchowej w procesie śledzenia wzrokowego poruszającego się bodźca i podążania za nim (tzw. tracking) za pomocą specjalnego 'kursora'.
- *Test Rozumienia Słów RS - 4 - W*: Test inteligencji werbalnej związany z oceną rozwoju społecznego i kulturalnego człowieka w określonym czasie i regionie (ocena zakresu tzw. słownika czynnego). Jest składnikiem baterii testów badających inteligencję.